

Helsingin kaupungin liikennelaitoksen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ympäristövaikutuksen arviointimenettelystä ja laeiksi siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Kaupunginhallitus on pyytänyt HKL:n lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (jäljempänä YVA-laki) ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta, (YM008:00/2015). Hallituksen esityksellä pannaan täytäntöön tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annetun Euroopan Unionin direktiivin 2011/92/EU muutos (2014/52/EU) sekä sujuvoitetaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä ja eräitä muita ympäristöllisiä menettelyjä. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi YVA-laki, joka korvaisi voimassa olevan lain ja muutetaan 15 muuta lakia. Direktiivin keskeisimmät muutokset koskevat ympäristövaikutusten arvioinnin määritelmää, Natura-arvioinnin ja ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (jäljempänä YVA-menettely) suhdetta, arviointimenettelyn määräytymistä yksittäistapauksessa, arviointiselostuksen sisältövaatimuksia ja perusteltua päätelmää, laadunvarmistusta sekä ympäristövaikutusten arvioinnin huomioon ottamista luvassa. YVA-lain soveltamisala, arviointimenettely sekä viranomaisten tehtävät säilyisivät pääosin ennallaan. Hankeluettelosta ja menettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa säädettäisiin lain liitteissä nykyisen valtioneuvoston asetuksen sijaan.

Esityksessä ehdotetaan ympäristöllisten menettelyjen sujuvoittamiseksi YVA-menettelyn ja hankekaavan valmistelun yhdistämistä, milloin ei ole perusteita jättää yhdistämättä. Vastaavasti ehdotetaan myös yhdistettäväksi luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi ja YVA-menettely. YVA-lakiin ehdotetaan myös sisällytettäväksi säännös ennakkoneuvottelu-menettelystä. Lisäksi mm. YVA-menettelyn tulosten huomioon ottamista lupamenettelyissä vahvistetaan.

Nykyisen YVA-asetuksen hankeluettelossa (Asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 6 §) määriteltyjä hankkeita, joihin sovelletaan arviointimenettelyä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 4 §:n 1 momentin nojalla, ovat mm. kaukoliikenteen raidehankkeet. Nämä eivät kuitenkaan koske kaupunkialueella toteutettavia raidehankkeita, joita HKL:n toiminta pääasiassa koskee. Sen sijaan merkittävien kaupunkiraiden hankkeiden yhteydessä yhteysviranomaisen voi tapauskohtaisesti arvioida, täytyykö hankkeessa tehdä ympäristövaikutusten arviointi YVA-lain säädösten mukaisesti. Pääasiallisesti pintaliikenteen uudishankkeissa erillisen YVA:n laatiminen on todettu tarpeettomaksi, sillä hankkeiden edellyttämän maankäytön suunnittelun (kaavoituksen) yhteydessä tapahtuvan ympäristövaikutusten arvioinnin ja kuulemismenettely on kattavaa. Esimerkiksi Raide-Jokerin yhteydessä yhteysviranomaisen on todennut, että tarvittavat selvityksen ja vaikutusarviointit toteutetaan kaavoituksen yhteydessä, eikä erillistä YVA-menettelyä tarvita, nykyisen YVA-lain 5 § (suhde muihin menettelyihin) mukaisesti.

HKL pitää esityksen muutoksia pääosin kannatettavina.

Nyt annetussa esityksessä YVA-lain 3 § sisältäisi edelleen jo voimassa olevassa laissa omaksutun periaatteen, jonka mukaan lakia sovellettaessa käytetään hyväksi hankkeesta ja sen vaikutuksista muussa yhteydessä tehdyt selvitykset. Lain sanamuoto on tältä osin muuttunut yleisluonteisemmaksi ja väljemmäksi.

Lainkohdassa ja sen perusteluissa ei ole selvästi mainittu, voidaanko edelleen tehdä päätös arviointimenettelyn soveltamatta jättämisestä tilanteissa, joissa vaikutukset on arvioitu muun lain, esim. maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) mukaisessa kaavoitusmenettelyssä. Myöskään ehdotetussa YVA-lain 5 §:ssä (arviointimenettelyn soveltaminen) ei ole viitattu 3 §:ään eikä mainittu aikaisemmin tehtyjä selvityksiä huomioon otettavina seikkoina päätettäessä arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa.

Käytännössä pintaraiden hankkeiden kaavoituksen yhteydessä tehtävä ympäristövaikutusten arviointi ja osallistaminen on toiminut hyvin, eikä lainsäädännön tulkintaa tältä osin tulisi muuttaa.

Esityksen yleisissä perusteluissa on esitetty hankekaavoituksen ja YVA-menettelyn yhdistämisestä vaihtoehdot A ja B. Esitys on laadittu vaihtoehdon A mukaan. Vaihtoehdon A mukaan kaavoitukseen ja YVA-menettelyyn liittyvät kuulemismenettelyt (tiedottaminen, palautteen antaminen, yleisötilaisuudet) olisi mahdollista yhdistää ja menettelyihin liittyvät selvitykset koordinoitaisiin. Vaihtoehdossa B hankkeen YVA-menettely olisi integroitu kaavamenettelyyn ja menettelyn johtamisesta huolehtisi yhteysviranomaisen sijasta kaavoitusviranomaisen. HKL pitää vaihtoehdoista A:ta kannatettavampana. Vaihtoehto vastaa voimassa olevan YVA-lain 5 §:ää, jonka mukaan eri tahojen on oltava riittävässä yhteistyössä hankkeen arviointimenettelyn ja kaavoituksen yhteensovittamiseksi.

HKL kannattaa menettelyjen yhdistämistä prosessien yksinkertaistamiseksi ja sujuvoittamiseksi, kun se on tarkoituksenmukaista. Tämä on riippuvainen mm. hankkeen luonteesta ja hankkeen ja kaavoituksen aikatauluista. Erityisesti YVA:ssa saattaa olla myös arvioitavana useita vaihtoehtoja, joista vain yksi on tarkoitus valita toteutettavaksi. Kaavoittaminen voi tällöin olla tarkoituksenmukaista aloittaa vasta, kun vaihtoehtojen merkittävimmät ympäristövaikutukset ja vaikutusten hyväksyttävyyys on selvitetty.